

med njeno deklarirano širino in praktičnim zanimanjem za ta del sveta.

Nekoliko naivna in entuziastična predstava o fosilnih najdiščih v Afriki oz. Keniji kot zelo verjetni zibelki človeštva je bil zadosten razlog, da se je manjša skupinica, v kateri sta bila dva študenta etnologije in sociologije ter študent filozofije in sociologije, arheolog in geolog ter dva predavatelja z Oddelka za sociologijo pod vodstvom Iztoka Saksida, odpravila v Kenijo. Tam na terenu samem sicer niso opravljali kakšnega raziskovalnega dela, saj to v nekaj tednih trajanja ekskurzije ni mogoče, vseeno pa so si ogledali tista območja, ki so najbolj zanimiva tako s paleoantropološkega in geološkega kot z etnološkega vidika (okolica jezera Turkana).

Stranski produkt odprave dokazuje, da je tudi s skromno odmerjenimi možnostmi mogoče narediti veliko, saj smo - ob obilici takšnih in drugačnih potopisov - dobili enega od prereditih slovenskih zbornikov, ki se na strokoven način ukvarjajo z ožjim območjem Kenije in širšim območjem severovzhodne Afrike. Nekateri prispevki so samo pregledna poročila in nam omogočajo seznanitev s situacijo, drugi so dokaj poglobljeni prikazi posameznih tem (arheologija, geologija, paleoantropologija), tretji spet so le skice.

Zelo dragocen je pregledni članek Jožeta Vogrinca *Na sončni strani Kilimandžara: Prelet glavnih družbenih problemov današnje Kenije*, ki razkriva tudi nekatere vidike politične situacije v kolonialni in pokolonialni Afriki ter blaži nekatere simptome "slovenske evrofilije" (Vogrinc, 26). Zato pa po drugi strani prav nesramno primerja družbenopolitični položaj v pokolonialni Afriki in posocialistični vzhodni Evropi, ki ju označuje s posrečenim izrazom "birokratski kapitalizem" oz. koncentracijo "nadzornih mest v državni upravi oziroma v strankarskih vrhovih ter na ključnih mestih v gospodarstvu v rokah istih ljudi; /.../ Taka družba ima hipertrofirano in intervencionistično državo, ki duši avtonomijo drugih družbenih sfer, zlasti neodvisne javnosti, saj

medsebojne spore poravnava prikrito in klikaško. Tendenca vladajočega razreda je, da se dvigne nad ostalo družbo. Taka družba ni posebno nagnjena k demokratičnosti, da na egalitarizem ali solidarnost niti ne pomislimo. V njej je malo takih, ki bi si v treznem stanju prepevali 'Imamo se fajn!'" (Vogrinc, 47). Zgodnje obdobje kolonizacije pregledno predstavi Peter Kisin v članku *Povest o agrarni reformi*, medtem ko Thierno Diallo in Tit Breceľ predstavita *Turkane: Ljudstvo v puščavi*.

S tem besedilom se konča prvi del zbornika (*Afrika: Prečudoviti predmet naših sanj*), sledi pa drugi del, v katerem avtorji preusmerijo pozornost od ljudi k predmetom (*Med kostmi in kamenjem*). Ob poučnih preglednicah, zemljevidih in skicah Aleksander Horvat prikaže *Tektoniko plošč in evolucijo hominidov*, Iztok Saksida pa nas na kratko popelje skozi *Poti in stranpoti našega razvijanja: Zadnjih 5 milijonov let* in se pri tem oddalji od prevladujočega koncepta homologičnosti h konceptu homoplastičnosti, saj je po njegovem "iskanje skupnega prednika, ki bi se v teku zgodovine in evlucijskih premen razselil po svetu, nesmiselno početje" (Saksida, 127). Zbornik sklene velikopotezni prikaz *Arheologije vzhodne Afrike: Prvo milijonletje* Borisa Kavurja.

Zbornik prinaša veliko zanimivega branja, tudi daljše angleške povzetke objavljenih besedil. Kar zadeva "sedanje stanje fosilne dokumentacije" gre pravzaprav za prvo preglednejše besedilo o tej problematiki od Škerljevih zapisov (Saksida, 22). Bralca, ki ga vse bolj vsrkava lijak specializacije, navdušuje povezovanje strok, kot so sociologija, antropologija, ekologija, arheologija, biologija, geologija in etnologija, kar na Oddelku za sociologijo načrtno gojijo kot študij sociologije preteklih obdobj (19). Ko bi ob vseh drugih naporih (glede na spisek sponzorjev projekta je šlo za prav gigantske napore) uredniki poskrbeli tudi za bolj skrben jezikovni pregled besedil, bi bil zbornik še bolj privlačen!

Rajko Muršič

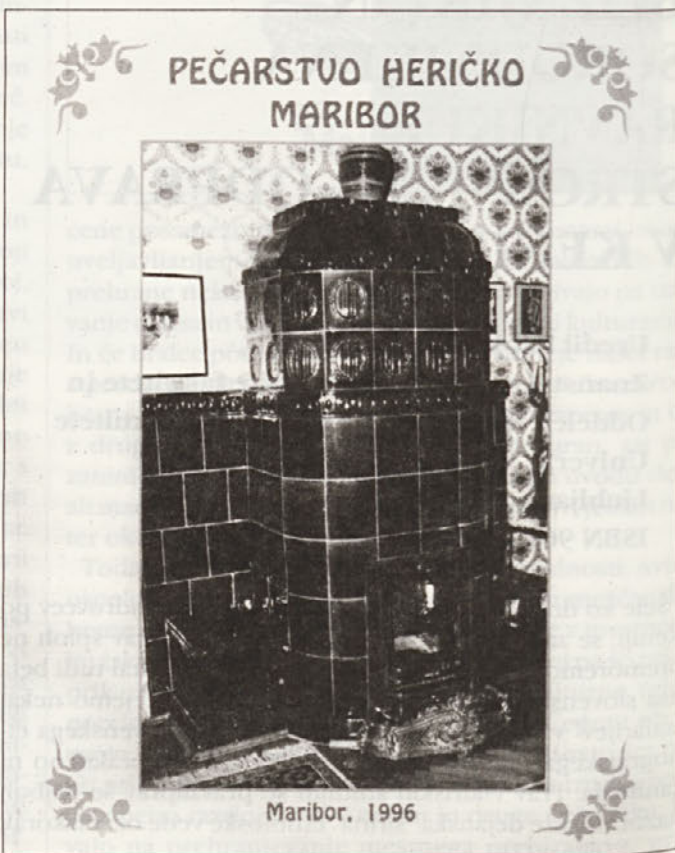
PEČARSTVO HERIČKO MARIBOR.

Pripravila: Eva Dvořáková.

Sodelovali so: Peter Hanzl, Kristian Lukas, Martin Jurše, Gabriel Malec.

Pokrajinski arhiv Maribor. Viri za gradbeno zgodovino po letu 1850, zvezek 2a. Maribor 1996, 129 str., il.

Večina nalog, ki jih v okviru gibanja Znanost mladini (v tem primeru pa tudi akcije Mladi za napredek Maribora) pripravljajo srednješolci in srednješolke, v najboljšem primeru pristane na policah šolskih knjižnic, najboljše pa hrani tudi knjižnica Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo. Toda med njimi se tu in tam znajdejo tudi naloge, ki dosegajo ali celo presegajo raven večine podobnih del v stroki. Pred tremi leti, ko so svojo raziskovalno

nalogo *Pečarstvo na Štajerskem - obrt naših prednikov* predstavili dijaki mariborske Srednje gradbene šole, Peter Hanzl, Martin Jurše, Gabrijel Malec in Kristijan Lukas, sem si želeli, da bi naloga, ki jo je zaznamovalo vodstvo izjemno pozorne mentorske roke profesorice Eve Dvořákové, nekoč ugledala luč sveta vsaj v skrajšani obliki v strokovni periodiki. Bila je ena od tistih interdisciplinarnih nalog, ki daleč presegajo meje ene izmed strok in je le zaradi enega izmed vidikov, ki jih obravnava - skrb za meščansko materialno kulturno dediščino - pristala v sklopu etnologije.

Zato sem bil toliko bolj vesel knjižice, ki jo je izdal Pokrajinski arhiv Maribor v zbirki virov, saj prinaša skice, reprodukcije iz prodajnih katalogov in kopije zasnov meščanskih peči, ki jih je v obdobju od konca prejšnjega stoletja do druge sv. vojne izdeloval mojster Pavel Heričko starejši (po njegovi smrti leta 1938 je obrt tri leta vodila njegova žena Lojzka, leta 1959 pa je bilo obrti konec). Dijaki so se lotili naloge zelo zavzeto, saj niso mogli prenesti občasnega po-

gleda na razbite pečnice, ki so pogosto ležale na pločnikih ob rekonstrukcijah meščanskih stanovanj iz tega obdobja. Videti je že bilo, da bi lahko zaradi brezglavega posodabljanja meščanskih objektov propadel še en na videz obrobni delček naše kulturne dediščine. Dijaki so se s svojo mentorico odločno postavili po robu "miselnosti 'uporabi in zavrži', ki je tolikokrat zbrisala cele segmente zgodovine" (Dvořáková, 7).

Po dokaj izčrpnem uvodnem delu knjige, v katerem avtorji predstavijo zgodovinski razvoj pečarske obrti, sledi kratek prikaz Pavla Herička in njegove življenjske poti, ki so jo povzeli tako po arhivskih virih kot na podlagi pogovorov z njegovimi potomci ter poznavalci njegove pečarske dejavnosti. Poleg izčrpane vizualne dokumentacije je knjiga pomembna tudi zato, ker razkriva pomemben del življenja v mestu, ki je prav v obdobju delovanja Pavla Herička doživelo izjemen razcvet.

Rajko Muršič

EDWARD W. SAID, ORIENTALIZEM. ZAHODNJAŠKI POGLEDI NA ORIENT.

Studia humanitatis. ISH - Fakulteta za
podiplomski humanistični študij.
Ljubljana 1996, 457 str.
ISBN 961-6192-10-8

Čar humanistike je brez dvoma v tem, da so dognanja v eni od humanističnih ved tako ali drugače pomembna tudi za druge. Delo Edwarda W. Saida, ki smo ga dobili v slovenskem prevodu skoraj dve desetletji po nastanku, je danes že klasika. Čeprav gre v prvi vrsti za obračun z orientalistiko, humanistično vedo, s katero so si poskušala lajšati vest kolonialna gospodstva, ki so ob koncu prve svetovne vojne gospodovala na 85 odstotkih sveta (159), lahko to delo razumemo tudi kot svojevrstno kritiko zahodne "učenosti" (kar je nekoliko ponesrečen prevod angleškega termina, s katerim označujejo humanistične in deloma tudi družboslovne vede - v tistem delu, ki jih ne zaznamuje uporaba matematičnih, v prvi vrsti statističnih metod - torej "*scholarship*" namesto "*science*") nasploh.

V ZDA šolan avtor palestinskega (torej arabskega, četudi krščanskega) porekla najbolj podrobno razkriva postavke in stereotipe, ki jih evropski "učenjaki" (*scholars*) oz. znanstveniki in drugi pisci lepijo na njegove rojake, obenem pa s prikazom te paradigme razkrinkava celotno držo Evrope proti preostalemu svetu, skupaj z imperializmom, rasizmom in evrocentrizmom, zbirom sil, "ki so Orient pripeljale v zahodno znanje, zahodno zavest in, pozneje, zahodni imperij" (255). Orientalizem je videti dvojen, je hrbtna stran ideologije evrocentrizma in je obenem tudi na videz nadideološka veda, orientalistika. V resnici pa je še bolj zahrbtn: vanj zaradi pritiska razmer verjamejo celo "orientalci" sami.

Prevod Saidovega dela v tem trenutku je izjemno pomemben, ker nas opozarja, da ne obstaja vrednostno nevtralna,

STUDIA HUMANITATIS

Edward W.
SAID

Orientalizem

*Zahodnjaški pogledi
na Orient*

ISH

čista znanost (vednost) in da je vsak znanstveni (oz. "učenjaški") diskurz vedno ne le ideološki, temveč je neposredno ali posredno podrejen centrom moči. Družbeno moč si podajajo tako gospodarske in intelektualne elite kot